

Laat gezinnen vooral aanmodderen

Serie Egoloos werken

Als JGZ-professional zie je dagelijks kinderen, jongeren en ouders. Je hebt door al deze contacten een schat aan kennis en ervaring om met gezinnen mee te kunnen denken over eenvoudige en complexe situaties. Een kleuter die te zwaar oogt, een kind uit groep drie dat regelmatig gepest wordt, signalen van ongezonde leefgewoonten bij jongeren en ouders, een kind met opvallend gedrag. De vraag is: hoe pak je dat aan?

Een ding is zeker: egoloos kom je verder. Om mee te kunnen denken met gezinnen is het belangrijk dat je als professional echt contact maakt. Pas dan ben je in staat om aan te sluiten bij wat kinderen, jongeren en ouders belangrijk vinden en aan te sluiten bij hun verwachtingen en ideeën. Het uitgangspunt is dat zij de expert zijn van hun eigen situatie en hoe zij die beleven. Door deze ervaringskennis te koppelen aan je eigen professionele kennis kom je tot passende oplossingen die op de lange termijn bestendiger zijn. Verbind je deze kenniscomponenten niet aan elkaar dan bereik je uiteindelijk niets.

Makkelijker gezegd dan gedaan. In de praktijk is egoloos werken best lastig. Hoe komt dat? Meestal heb je als professional van te voren al ideeën en opvattingen over wat de beste oplossing zou kunnen zijn en wil je die oplossingsrichting graag aan het gezin meegeven. De ervaring leert echter dat dit vaak niet werkt, zeker niet op de langere termijn. En dat is ook niet vreemd. Als je zelf met een probleem zit, heb je ook niet altijd iets aan de tips en oplossingen van anderen. Het past net niet in je leven, bij je eerdere ervaringen en ideeën en bij je eigen aard en vaardigheden.

Samen zoeken naar wat er nodig is

Wat nodig is, is een open en onderzoekende ('egoloze') houding, die kinderen, jongeren en ouders uitnodigt om samen de situatie in kaart te brengen. En om dan stap voor stap, met gissen en missen, een weg te zoeken naar andere mogelijkheden om de situatie te verbeteren. Waarbij er oog en waardering is voor kleine successen en waar fouten gemaakt mogen worden. Waar samen gezocht wordt naar de positieve uitzonderingen, momenten dat het soms al wel goed gaat. En dat die uitgebouwd worden. Wat wil je meer hebben? Wat zou je anders of beter willen?

Shared decision making

Door in het gesprek stil te staan bij de ideeën, verwachtingen, zorgen en motivatie van de betrokkenen, kun je samen nadenken over wat past en kan. Als JGZ-professional help je mee om mogelijkheden vanuit het persoonlijke netwerk inzichtelijk te maken. Maar ook van verenigingen, preventieve ondersteuningsmogelijkheden, of mogelijkheden op het gebied van jeugdhulp. Als je praat met het kind, de jongere en ouders en met hen meedenkt, stimuleer je hen om zelf te beslissen over de afspraken die met elkaar worden gemaakt. Het gaat om samen beslissen over de optimale aanpak, ook wel shared decision making genoemd.

Bewust handelen

Shared decision making als vorm van egoloos werken betekent dat je als professional wat ongemak voor lief neemt. De professional plaatst haar of zijn eigen opvattingen even

'tussen haakjes'. Betrokken aanwezig zijn, terwijl anderen hun zoekproces doormaken, kost moeite. Je zit soms letterlijk en figuurlijk met kromme tenen. Zeker als je zelf uitgesproken ideeën hebt wat de kortste of beste weg zou zijn. Je doet het dan ook niet om het jezelf als JGZ-professional makkelijker te maken, maar omdat je weet dat het waardevol is als het gezin zelf dat proces doormaakt. Egoloos werken vraagt dan ook om bewust handelen. Telkens als je iets wilt doen of zeggen, even stilstaan bij de vraag: wat wil ik hiermee bereiken? Is het echt in het belang van die ander, of wordt mijn eigen ongemak me teveel? Wat gebeurt er als ik nu niet ingrijp? Gaan er dan dingen echt mis, of is dat alleen maar zo volgens mijn persoonlijke normen?

Dat proces dat het gezin doormaakt en het ongemak van de professional zijn natuurlijk geen doel op zich. Maar ze zorgen wel dat je samen een doel bereikt: een oplossing die past bij de betrokkenen. Vanuit dat besef is het de moeite waard om egoloos te handelen. Egoloos werken kan aanvoelen als aanmodderen. Het gaat om die aanpak die op het meeste draagvlak kan rekenen, waarvoor de grootste motivatie is en die naar verwachting tot het grootste succes leidt.

Dit is het tweede blog van een reeks die ingaat op een fenomeen als egoloos werken en daarin handvatten meegeeft om vorm te geven aan het werkelijk centraal stellen van het kind in het gezin.